

klimaat minder moeite kost, dan in sommige Europeische landen de menigvuldige boomsoorten, welke uit verre landen, vooral naar Duitschland en elders, zijn overgebracht geworden.

Intusschen zijn dit niet alle de voordeelen, welke den aanleg van bosschen aanprijzen; wij worden daartoe nog meerder aangezet, wanneer wij aanmerken, dat de bosschen, zoo als overal, vooral in warme luchtstreken, geheel onontbeerlijk zijn, als gevende niet alleen goede beschaduwde weiden voor het Vee, maar dezelve verhinderen ook de zonnestralen om het aardrijk zoodanig uit te droogen, als gemeenlijk in de van geboomte ontbloote warme landen plaats heeft. En deze zaak is van zoo veel belang, dat men menig anders vruchtbaar land alleen door gebrek aan bosschen en water in eene dorre woestijn heeft zien veranderen, waarin zelfs geen spoor der voorige vruchtbaarheid meer te vinden was; terwijl men vindt dat tallooze beken, door welke anders die landen gedrenkt werden, geheel uitgedroogd zijn, en dat door derzelver gemis zelfs voornamelijk rivieren, welke anders bevaarbaar waren, thans nauwelijks naar beken gelijken.

Bewijs voor mijne gezegden vindt men in *Palestina* en de *Afrikaansche landstreken* langs de *Middellandsche Zee*, welke voorheen bij uitstek vruchtbare landen geweest zijn, doch welke thans door gebrek aan water en onachtzaamheid der bewoonders, dorre woestijnen zijn geworden.

Ook

Ook levert ons Spanje voorbeelden op, welke bewijzen, dat door het uitroeijen van bosfchen en wouden, welker beyaarbare stroomen, thans naar beken gelijken, en gedurig meer uitdroogen.

Men dient derhalve ten uiterste zorgvuldig te zijn in het aankweken van bosfchen in warme landen, wordende daardoor gelijktijdig het klimaat meer getemperd en koeler gemaakt; gelijk men bij tegenoverfelling ziet, dat in koude landen door het verminderen der overvloedige bosfchen het klimaat verwarmd en de aarde drooger gehouden wordt. Het Duitfche Rijk bewijst ons zulks, wanneer wij zijne tegenwoordige gefieldheid vergelijken met die van de tijden van JULIUS CÆSAR, daar toenmaals een groot gedeelte van dat Rijk eene koude, bijna onbewoonbare wildernis en een aaneengefchakeld woud vertoonde.

Men moet dus, om voormelde redenen, in warme landen zich tot een hoofd-voorwerp van zorg maken, om de vochtigheid des lands te bevorderen (waartoe groote bosfchen tevens gefchikt zijn, als welke de dampen en wolken tot zich trekken) om zoo veel mogelijk de landerijen van tijd tot tijd te bevochtigen, en daardoor vruchtbaarder te maken.

Ook zijn er bekwame middelen aan te wenden, om zelfs in de heetste landftreken en de droogfte gronden nooit gebrek aan water te hebben; welk gebrek niet zelden in fommige anders voortreffelijke landen, uit onkunde of traagheid plaats heeft.

Dit geschiedt, zoo als bekend is, door aquaducten of waterleidingen en onderaardsche kanalen, bestaande in goten en pijpen, welke van gebrande aarde, steen, hout, ijzer of lood gemaakt worden.

Het volgende zal toereikend zijn om zich van groote waterleidingen een duidelijk denkbeeld te vormen.

De natuurlijke gesteldheid van den Aardbol levert ons eene verscheidenheid op, waarin bergen en dalen of valleijen met vlakten afwisselen, wordende dezelve van ontallijke beken doorsneden, welke in hare zamenvloeiing rivieren en stroomen vormen.

De ondervinding leert ons, dat zelfs in de heetste landstreken van tijd tot tijd sterke regenvlagen vallen; en dewijl zulks in onderscheidene seizoenen bijna in eene vaste orde geschiedt, ontstaan daaruit groote beken en vloedden, welke een tijd lang rijkelijk van water voorzien, uit hunne oevers en door de vlakten henen stroomen, en zich dan doorgaans eindelijk met een snellen loop in andere groote rivieren of in de zee ontlasten.

In warme klimaten is de hitte na het regenseizoen, zoo als bekend is, zeer groot, waardoor de stroomen, (welke door hun snellen aanwas tot buiten hunne oevers gerezen zijn, en die dikwijls zoo snel als hun aangroei was naar andere plaatsen verliepen, vermits hun bed niet diep genoeg was) door de gestadige hitte zoo sterk uitwasemen, dat dezelve hun water grootendeels of wel geheel verliezen,

en dus vóór den aanstaanden regentijd uitgedroogd zijn, zoo dat in dien tijd menschen en beesten genoodzaakt zijn, bij gebrek aan water, zich naar andere waterrijke streken te begeven.

Om dit gebrek nu te verhelpen, zal het noodig zijn, wanneer men zich aan stroomen, die aan uitdrooging onderhevig zijn, wilde nederzetten, daartoe zulke plaatsen aan dezelve te kiezen, alwaar, of een waterval, of hooge oevers zijn. In het drooge seizoen behoeft men dan slechts dammen daardoor heen te leggen, in dier voege, dat dezelve den stroom opvangen, en noodzaken zulk eene diepte van water achter zich te laten, dat men kan verzekerd zijn dat dezelve voor het aanstaande regen-seizoen niet geheel zal kunnen uitdroogen.

Doch wil men in dit vak grootere ondernemingen in het werk stellen, ten einde naar willekeur geheele landstreken onder water te zetten of te doen overstromen, als dan gaat men op de volgende wijze te werk. Men kiest eene bergachtige landstreek, door welke een stroom heen vloeit, die in den regentijd aangroeit, en van de omliggende bergen sterken toevloed ontvangt. Op plaatsen nu, waar zoodanig een stroom door een eng dal loopt, zoo dat zijne oevers door de bergen naauw besloten zijn, legt men dwars door het dal een sterken dijk, van eene hoogte welke men begeert, om langs dien weg van het dal een volkomen meer te formeren, om daaruit al het platte land te kunnen onder water

zetten, dat, namelijk; niet boven het waterpas van het aldus geformeerde meer ligt.

Door dit middel kan men zelfs den gewonen loop van menigen stroom zoodanig veranderen en regelen, dat dezelve een geheel anderen loop aanneemt.

Het is bekend dat de oude Egyptische Koningen een meer van eene buitengewone grootte bij *Memphis* aangelegd hebben, *Moeris* genaamd, door welks water de Nijlstrom vermeerderd, en het omringende land bevochtigd konde worden.

Dewijl nu dit meer het gebergte bereikte, zal het waarschijnlijk naar een plan als het hier voren omschrevene zijn aangelegd geweest, terwijl ik het voor beuzelachtig houde, gelijk eenige Schrijvers stellen, dat dit ontzaggelijke meer zoude zijn uitgegraven geworden

Uit het tot hiertoe gemelde laat zich dan afleiden; dat men niet ligt op het vaste land, een streek, die zestien vierkante mijlen beslaat, zal vinden, die uit gebrek aan water zoo volstrekt onbewoonbaar zoude zijn, dat men dezelve door kunst en vlijt niet bruikbaar zoude kunnen maken, al ware dezelve ook in de grootste en droogste woestijn gelegen, waarvan het aloude beroemde *Palmyra* ten bewijse kan verstrekken.

Hierbij dient nog aangemerkt te worden de wijze, waarop men in elk land, zelfs in de uitgebreidste dorre woestijn, de natuurlijke onderaardsche waterloopen ontdekken en zich te nutte maken kan,
doet

door welke de inwendige aarde als doorsneden is, in voege dat er niet ligt (behalve misschien op hooge bergen) eene enkele vierkante mijl gronds zal te vinden zijn, onder welks oppervlakte niet de eene of andere bron op eene geringe diepte heenen loopt. — Men ontdekt zoodanige onderaardsche waterloopen en bronnen bij heete dagen gemakkelijk aan het oprijzen der dampen uit de aarde, om welke gewaar te worden men zich bij het ondergaan der zon vlak op den grond nederlegt, en aldus over den horizont heen ziet. Op deze wijze zal men de gezegde onderaardsche waterloopen zeer duidelijk gewaar worden, en de bronnen ontdekken, welke zich door het oprijzen van een dikken damp bekend maken, en de plaats aanwijzen, waar men putten zal kunnen graven, welke aanstonds rijkelijk van water zullen voorzien zijn.

Zoodanige menschen echter, die in alle ondernemingen niet dan zwaarigheden zien, dan wel te onkundig of te traag zijn, om iets groots te bevatten of te ondernemen; — den zoodanigen zal welligt de onderneming van iets dergelijks, als hier voren omschreven is, niet zeer behagen, en zij zullen welligt eene menigte tegenwerpingen daartegen invoeren, zonder te bedenken, dat ondernemingen van dien aard, niet het werk zijn van eenige weinige menschen, en om in een korten tijd tot stand te brengen. Hun zullen waarschijnlijk ook de groote werken der oudheid, bijzonder der *Egyptenaren*, *Romeinen*, *Chi-*

neefen enz. onbekend zijn, of als beuzelachtige vertellingen voorkomen.

De verstandige Lezer daarentegen, zal zich ligtelijk overtuigd houden van deze waarheid, en gelooven dat zelfs de aanzienlijkste Volkplantingen, van de uitgebreidste woestenijen omgeven zijnde, zullen kunnen floreren, wanneer de verdere omstandigheden daartoe gunstig zijn, vooral wanneer men slechts in aanmerking neemt, dat in Europa niet meer dan ééne vierkante mijl goede grond, van vijfien op een graad, vereischt wordt, om meer dan twee duizend menschen te kunnen voeden.

Wij zullen hierbij nog aanmerken, dat, offchoor sommige Eilanden of Distrieten van het vaste land in het warme klimaat mogten gevonden worden, welke buiten eenig regenwater volstrekt geen ander dan brak of zout water kunnen hebben, zo' zouden echter deze inconveniënten geen volstrekt beletsel zijn om van zulke landstreken gebruik te maken, indien dezelve anders geschikt zijn om zulke voortbrengselen te leveren, welke een voordeeligen handel kunnen geven, als bij voorbeeld, de bewerking van mijnen enz.; naardien men zich in zulk een geval zoude kunnen bedienen van het middel om het brak of zeewater, door distilleren, zoet en drinkbaar te maken, het geen in evenredigheid met eene geringe hoeveelheid steenkolen kan geschieden.

Nu zou men mogen vragen, waarom toch de Heer NEDERBURGH het gebrek aan water over
het

het hoofd heeft gezien, het welk thans nóg zelfs in de *Kaapstad* plaats heeft, onaangezien alle de menigvuldige fonteinen, welke van den Tafel- en Leeuwenberg afvloeijen, dewijl de fonteinen, welke het drinkwater aan de stad bezorgen, in pijpen geleid zijn naar het laagste gedeelte der stad, waardoor elk huisgezin verplicht is een of twee slaven te houden, die dagelijks, somtijds een paar uren, vooral in de bovenstad, moeten besteden, om het huisgezin van water te voorzien, het welk anders gemakkelijk door de geheele stad, en zelfs in elk huis, door eene verstandige directie geleid zoude kunnen worden. — Dan, wanneer zulks voor geen bezwaar voor de Kaapfche Ingezetenen te rekenen is, waarom zal men het dan voor de Boeren in *Stellenboch*, in de Districten *Hyle* - of *Uylkraal* en *Zoetendaals-vallei*, tot een bezwaar kunnen rekenen, dat zij thans in den zomertijd met vaten naar de *Rivier Zonder Einde* moeten rijden, om aldaar van tijd tot tijd water te halen? Er is derhalve niet aan te twijfelen, of meest alle zulke Plaatsen, welke men thans zegt gebrek aan water te hebben, zullen rijkelijk daarvan voorzien kunnen worden, ten gebruike zoo wel van Menschen als van Vee, door putten te graven en uit te metfelen, gelijk men doorgaans in de meeste steden en dorpen van het Duitsche Rijk en andere landen gewoon is te doen; welk water men zelfs prefercert boven het loopend water uit rivieren en beken. Dan, indien er Districten mogten gevonden

worden, waarin de grond salpeter- of zoutachtig zijnde, geen ander dan brak water in uitgegravene putten zoude leveren, in zoodanige Districten moet men het water van nabij gelegene fonteinen of uit rivieren door pijpen daar heen leiden, gelijk in mijn dagboek, ten opzigt der kostelijke vlakte, tusfchen den mond van de *Breede-rivier* en de *Duivenhoeks-rivier* gelegen, gezegd is, door welk middel men zich zekerlijk een overvloed van water, zonder grootte kosten, kan bezorgen (vooral wanneer het aanplanten van dennen- en andere tot dit gebruik geschikte boomen, algemeen bevorderd wordt). Zoo heeft men, bij voorbeeld, in de stad *Hanau* in *Hessen*, alwaar de rivieren de *Main* en de *Kintzig* zich vereenigen, welke beide goed drinkwater hebben, echter eene fontein van het dorp *Wachenbuchen*, anderhalf uur van de stad gelegen, door gegoten ijzeren pijpen daar heen geleid, en door de geheele stad verspreid, waardoor zestien duizend menschen en al het Vee, hetwelk zich in de stad bevindt, overvloedig van water voorzien worden. Dit geschiedt echter naar evenredigheid van de uitgestrektheid der landen maar zelden, dat men, namelijk, het fontein-water, het welk uit bergen en rotfen uitwelt, door pijpen naar de plaatfen leidt, dewijl men zich, zoo als gezegd is, meest overal van het water uit gegraven putten of uit de rivieren bedient.

B I J L A G E N. 159

Ten slotte dezer voorbeelden zullen wij nog in confederatie geven , of wezenlijk gebrek aan goed drinkwater wel heeft kunnen beletten dat *Amsterdam* eene der voornaamste koopsteden van den Aardbol is geworden.

BIJLAGE C.

De ondergeteekenden certificeren, op gedane instantie van den Major VON BOUCHENRÖDER, en ter speculatie van den Heer G. K. VAN HOGENDORP, nevens andere Vaderlandsche vrienden, dat de aanteeft der Spaanfche fijnftgewolde fchapien, door de verbastering van Spaanfche rammen met Kaapfche fchapien, alle verwachting komt te furpasferen, het welk door eenige der teekenaren dezes federt elf of twaalf jaren is geëxerceerd, tot voor omtrent twee jaren, toen een deskundige Engelschman, genaamd WILLIAM DUCKITT, die van wegen den Koning VAN ENGELAND herwaarts was gezonden, met nog eenige onder zich hebbende fujetten, om experimenten te maken op verfcheiden takken van den landbouw alhier, hen elucideerde van 't belang van de aanteeft van Spaanfche fchapien, en de waarde van de wol leerde kennen, volgens geannexeerde Miffive, welke naderhand ook door Engelfche kooplieden alhier gretig werd

werd gezocht, en betaald tot den prijs van vijf schellingen kaapsch per pond, voor de ongewaschten wol van schapen van de vijfde verbastering, terwijl eene mindere soort, naar advenant minder betaald werd, waaruit te concluderen is, dat het klimaat en alle plaatselijke omstandigheden alhier, de wol niet alleen in tijd en wijze die van Spanje zal doen evenaren, maar in geral zoude kunnen surpasseren, uit hoofde van de uitgestrektheid dezer Kolonie en de veelvuldige geschikte landerijen tot de aantelt en het onderhoud der schapen, die alle door de natuur in het veld gevoed kunnen worden, blijkens het getal Kaap'sche schapen, die zich thans hier bevinden, en min of meer op twee millioenen kunnen worden berekend, en daar nooit anders eenige voordeelen van getrokken zijn geworden, dan om dezelve te slagten. De Ondergeteckenden zeggen dus hier kortelings, dat het getal met die van Spanje ten minste zal kunnen worden geparalleleerd, wanneer alle landerijen, die binnen en buiten de limieten gerekend tot na de *Oranje-rivier*, meestendeels geschikt voor den aankok van Spaansche schapen, doortoe aangewend wierden.

Dan, men zal zich thans bepalen tot vijf millioenen, die in vijftien jaren hier zouden kunnen worden geteelt, en een genoegzaam onderhoud van voedsel zouden vinden, als men jaarlijks de noodige Spaansche rammen en ooljen alhier konde bekomen, en

daarbij gevoegd wierden deskundige Europeanen, waaraan hier een algemeen gebrek is, nevens andere noodige menschelijke adfistentie.

Dan zal deze Kolonie insgelijks vatbaar zijn voor de cultuur van menigte andere produkten tot den uitvoer geschikt, waaronder voornamelijk hennep en vlas in overvloed zal kunnen worden gewonnen, nevens aloë, als mede wijnen en brandewijn, gedroogde vruchten, eene foort van katoen, alhier genaamd kapok, zijnde het zaad aangebragt van Surate, verders dé Palma Christi, welke in overvloed op de slechtste zandgronden groeit, nevens kabinet-hout, huiden en andere meer. Insgelijks zullen granen kunnen worden gewonnen, voornamelijk in sommige buiten-districten, als in de contrijen van de *Mosfel-baai*, de *Kromme-rivier* en *Algoa* of *Zwartkops-baai*; echter zal daartoe vele menschelijke adfistentie vereischt worden, terwijl het hoofdprodukt altijd zal blijven de wol, en derhalve het aantelen van Spaansche schapen van het grootste belang zijn.

De eerst Ondergeteekende aan opgemelden Major VON BOUCHENRÖDER vijf vachten wol van de verbasterde schapen ter proeve voor den Heer VAN HOGENDORP overhandigd hebbende, kan zulks ter examinatie van denzelven dienen.

Tot teeken der waarheid in den tekst dezes vermeld, hebben wij deze, bestaande in drie eensluitden,

B I J L A G E N: 163

dende stukken, met onze gewone naamteekeninge
bekrachtigd.

Cabo de Goede Hoop den 21. Maart 1804.

(was geteekend door)

S. V. VAN REENEN,
JACOB VAN REENEN,
LEOPOLD HEUSER,
JAN ANDRIES HORAK,
JAN FREDERIK VAN REENEN,
SERVAAS VAN BREDÁ.

PLAN EN CONDITIEN
V A N
I N T E E K E N I N G,
WAAROP EEN NIEUW WERK ZAL WORDEN
UITGEGEVEN, NAAR DE VOLGENDE
B E K N O P T E S C H E T S
N O P E N S D E
V O L K P L A N T I N G
D E
K A A P D E G O E D E H O O P,
WELKE WEGENS HARE VOORDEELIGE LIGGING
OP DEN AARDBOL EEN VAN DE AANMER-
KELIJKSTE LANDEN DER WERELD IS.

Haar Staatkundig belang is in allen opzichte van het grootste gewigt, het zij men deze Volkplanting aanmerke als het Bolwerk van de Europifche Bezittingen en den Handel in Indië; of dat men dezelve landbouwkundig befchouwe, en de menigte kostelijke produkten, welke dezelve kan voortbrengen, in aanmerking neme; of wel dat men het commerciële en financiële belang derzelve confidereere; of dat men, eindelijk, deze Volkplanting aanmerke als de

de voordeeligste Stand - en Depôt - Plaats voor eene aanzienlijke Krijgsmagt, liggende als in het midden tusfchen de Europifche Staten en derzelve Bezittingen in Afia en Amerika.

Deze voorwerpen zullen in een bijzonder Werk behandeld worden; en ten einde een algemeen en gemakkelijk overzigt van dit belangrijk Gewest op te geven, zullen dezelve onder vijf Hoofd - Afdeelingen gebragt worden, als:

E E R S T E A F D E E L I N G .

STAAT - EN AARDRIJKSKUNDIGE BESCHOUWING VAN DE KAAP DE GOEDE HOOP.

E E R S T E H O O F D S T U K .

*Voordeelige ligging van de Kaap, ten opzichte
der overige Werelddeelen in het algemeen,
en ten aanzien der handeldrijvende Na-
: tien in het bijzonder. .*

T W E E D E H O O F D S T U K .

Grenzen en uitgestrektheid der Kaap-Kolonie.

DERDE HOOFDSTUK.

Bevolking.

Oorspronkelijke Inwoners.

- a* Hottentotten , bastaard-Hottentotten en Namaquas.
- b* Kaffers.
- c* Boschjesmannen en andere stammen van Zuid-Afrikanen.

Europische Afkomelingen.

- d* Inboorlingen.
- e* Ambtenaren.
- f* Militairen.
- g* Vreemdelingen, Zendelingen.

Door Europeanen aangebragte Slaven.

- h* Javanen en Maleijen.
- i* Negers van Mofambicq.
- k* — van Madagascar.
- l* Vrijgegeven Slaven.

(4)

T W E E D E A F D E E L I N G :

LANDBOUWKUNDIGE BESCHOUWING.

S T E L L I N G.

De *Kaap* - Kolonie kan na verloop van eeniger tijd, jaarlijks voor ruim vijftig millioenen guldens aan produkten leveren.

E E R S T E H O O F D S T U K.

Klimaat en verscheidenheid van Gronden.

T W E E D E H O O F D S T U K.

Wegen, Bergen en Kloven, Rivieren, Meren, Baaijen en Havens.

D E R D E H O O F D S T U K.

Voortbrengfelsn.

a uit het Dierenrijk.

b ——— Plantenrijk.

c ——— Mineraalrijk.

DEK

(5)

DERDE AFDEELING.

COMMERCIEELE EN FINANCIIELE BESCHOUWING.

STELLING.

De Kolonie kan tot de oprigting van eene Reederij van ruim vijf honderd fchepen, ieder van twee honderd lasten, aanleiding geven.

EERSTE HOOFDSTUK.

Betrekkingen en voordeelen van den Koophandel tusfchen het Moederland en de Volkplanting.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Betrekkingen en voordeelen van den Koophandel met Kaapsche produkten, voornamelijk met provisiën tusfchen de Oost- en West-Indiën en het Moederland.

DERDE HOOFDSTUK.

* *Over den Stapel- en Transitio-handel.*

STELLING.

De Kaap-Kolonie is de natuurlijke en geschikteste Stapelplaats voor alle handeldrijvende Nationen, tusfchen Europa, Asia en Amerika.

VIER-

VIERDE AFDEELING.

MILITAIRE BESCHOUWING.

STELLING.

De Kolonie kan, zonder nadeel of bezwaar voor het Moederland en de Volkplanting, eene Landmagt van twaalf tot vijftien duizend Man, en eene talrijke en formidabele Oorlogsvloot onderhouden.

EERSTE HOOFDSTUK.

De Kaap beschouwd als het geschiktste Kweek-school en Depôt-plaats voor Militairen, gestedineerd naar de Oost- en West-Indiën.

TWEEDE HOOFDSTUK.

De Kaap aangemerkt als eene Standplaats voor eene aanzienlijke Krijgsmagt, zoo te Land als ter Zee

DERDE HOOFDSTUK.

Over de voordeelige gesteldheid der Volkplanting, ter oprigting en vestiging van eene formidabele geregelde Land-Militie.

VIJFDE AFDEELING.

OVER DE MIDDELEN, WELKE DOOR HET
OPPERBESTUUR EN DE INGEZETENEN
VAN HET MOEDERLAND, ALS MEDE
DIEDER VOLKPLANTING, KUNNEN
EN BEHOOREN AANGEWEND TE
WORDEN, OM DEZELVE TOT
DEN VOORSCHREVEN STAAT
TE BRENGEN.

EERSTE HOOFDSTUK.

*Over de middelen, welke door het Opperbestuur
kunnen en behooren te worden aangewend.*

- a Ten opzigt van het Bestuur der Volkplanting.
- b _____ de bevolking.
- c _____ de cultuur, industrie en handel.
- d _____ de defensie.

TWEDE HOOFDSTUK.

*Het geen door de Ingezetenen van het Moe-
derland en die der Volkplanting, ter be-
reiking der voorgestelde oogmerken, zou-
de kunnen en behooren te worden aan-
gewend.*

- a ten opzigt van de bevolking.
- b _____ cultuur, industrie en handel.

DERDE HOOFDSTUK.

*In hoe verre door vreemde Natiën, ter be-
reiking dezer oogmerken, zal kunnen
worden bijgedragen.*

Ingevolge deze Schets, zal de Ondergeteekende dit werk bij Inteekening uitgeven, waartoe vele Tabellen, den Landbouw en Handel betreffende, behooren, welke op koperen platen gegraveerd, en benevens eene geheel nieuwe Geographifche Kaart dezer Volkplanting en andere Kunst-Platen, daarbij uitgegeven zullen worden, indien hij door eene gereede Inteekening in staat wordt gesteld met de oplage van het werk een begin te kunnen maken, waartoe de stof reeds verzameld is.

De Condities van Inteekening zijn de volgende :

Art. 1. De Auteurs zal, zoo veel mogelijk, zijne berigten in een beknopt bestek zoeken te brengen, ten einde dezelve niet meer dan twee of drie Boekdeelen bevatten.

Art. 2. Zoo dra het eerste Deel gedrukt is, wordt het zelve aan de Inteckenaars uitgegeven, het geen met de volgende Deelen op die zelfde wijze zal geschieden.

Art. 3. De Inteeken-prijs is per blad twee en een halve stuiver, en voor eene op koper gegraveerde Tabelle, van de grootte van een vierde gedeelte van een geheel blad, vier stuivers, en grooter zijnde, naar rato; de prijs der algemeene Kaart en verdere Kunstplaten kunnen thans niet bepaald worden;

de

ste eerste, op welke te gelijk nog andere platen ge-
gravceerd zullen worden, zal waarschijnlijk tusfchen
de vier en vijf guldens beloopcn.

Art. 4. De Inteecken-penningen worden eerst be-
taald bij de aflevering van ieder Boekdeel.

Art. 5. Naardien de Schrijver van intentie is dit
Werk tevens in het Fransch te doen uitgeven, in-
dien hij daartoe een genoegzaam getal Inteekenaars
heeft, zoo zal men tevens op fransche exemplaren
kunnen inteekeuen; hij verzoekt echter de genen,
welke beide Talen lezen en fransche exemplaren ver-
kiezen, daarbij te voegen *Fransche* — of *Holland-
sche*, ten einde, indien voor geen getoegzaam getal
fransche wordt ingeteekend, als dan in plaats van
dien een Hollandsch exemplaar uit te kunnen geven.

Art. 6. Men zal kunnen inteekeuen bij den Au-
theur op eene Lijst van Inteekening, welke door hem
geteekend zijnde, zal worden vertoond; als mede bij
MORTIER COVENS EN ZOON, te *Amsterdam*,
en verder alom, alwaar zijne reeds in het licht ver-
fchenen Werken worden uitgegeven; de Inteekening
zal tot de aanstaande maand December openstaan.

Art. 7. De Schrijver behoudt aan zich het regt,
indien over het geheel geen genoegzaam getal mogt
Inteekeuen, als dan het geproponeerde Werk niet
uit

uit te geven, maar in plaats van dien, een ander Werk, houdende berigt van de Nieuwe Kolonifatiën, welke hij met eenige Vrienden in Zuid-Afrika heeft willen daarstellen, van welk berigt in zijne beide uitgegevene Werken wordt gewag gemaakt, waaruit zal blijken, wat tot Landbouwende- en Commerciële ondernemingen aan *de Kaap de Goede Hoop* vereischt wordt, het zij dat zulke etablissementen door enkele particulieren in het klein of in het groot, of door vereenigde Maatschappijen, zonder uitsluitende voorregten, ondernomen worden, en welke voordeelen daarvan te verwachten zullen zijn; voordeelen, welke zich over alle takken van den Oost- en West-Indischen Handel zullen uitbreiden; en waarin zoo wel Reeders, Kooplieden, Fabrikanten en Asfuradeurs kunnen deelen, als Renteniërs, welke met gegronde hoop van succes een gedeelte hunner Kapitalen daartoe zouden willen besteden: — terwijl voorts alle die genen hiervan genot kunnen hebben, welke zich op den eenen of anderen tak van den Landbouw in deze Kolonie willen toeleggen.

F. VON BOUCHENRÖDER.

Major.

BOUCHENRÖDER,
REISE IN
ZUID-AFRIKA.
IN
1803.

BOUCHENRÖDER,
BEKNOPTE REIZT
NOORDS DE
K A A P
DE
GOEDE HOOP.

BOUCHENRÖDER,
REISE IN
ZUID-AFRIKA.
IN
1803.

BOUCHENRÖDER,
BEKNOPTE REIZT
NOORDS DE
K A A P
DE
GOEDE HOOP.

ZA 968.7033
BOUCHENROE
DER

BOUCHENROE
VOLKSPANTING
KAAP DE GOEDE
HOOP